ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-A/130
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ރަޝާދު، ގ. ފިހާރާ / މާލެ
- އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް: އަބްދުއްރަޝީދު އަބްދުﷲ، ދަފްތަރު ނަންބަރު ހ-1397 / މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާމެދު ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު [illegible] އަބްދުﷲ
ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ނިމުނު ތާރީޚް: 27 ޖުމާދަލްއޫލާ 1445
11 ޑިސެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

06 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1440

11 ފެބްރުއަރީ 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 3007/Cv-C/2017
- **ނިންމި ފަރާތް:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމުގެ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 26 ނޮވެމްބަރު 2017
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 11 ޑިސެންބަރު 2018

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

މުޙައްމަދު ރަޝާދު، ގ.ފިހާރާ ފޭރު

ދާއިމީ އެޑްރެސް: ހދ. ސަލާމަތު މުޙައްމަދު / ސަވީ،

ގ.ޓާވަރުފެހި

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ ދަފްތަރު ނަންބަރު 1397

ދާއިމީ އެޑްރެސް: ހދ. ހަރަސަން ސަލާމަތު،

ޖަޒީރާގެ/ހ.ދ.ކުޅުދުއްފުށި

[illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީޙް އަބްދުﷲ ގެ ރައުޔު

ތައާރަފު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތް [illegible] އެދި [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ރަޝާދު (މިއަށް ފަހު "އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް" ނުވަތަ "މުޙައްމަދު ރަޝާދު") ގެ ފަރާތުން [illegible] ހައިކޯޓަށް [illegible] ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މިޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] / [illegible] ނަންބަރު [illegible] 1397، އަބްދުއްރަޝީދު އަބްދުﷲ (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު A049519) (މިއަށް ފަހު " އަބްދުއްރަޝީދު އަބްދުﷲ" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް") އެވެ.

ކޭސް ހިނގާފައިވާގޮތް

2. އަބްދުއްރަޝީދު އަބްދުﷲ އާއި ހަބީބް ބޭންކް ލިމިޓެޑް [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ނަމުގައި [illegible] [illegible] 01 އޮގަސްޓް 2015 ވަނަ ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރައްވާފައެވެ.[1] މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ހަބީބް ބޭންކް [illegible] [illegible] [illegible] އަބްދުއްރަޝީދު އަބްދުﷲ ކަމުގައި، [illegible] [illegible] 3 377 ނަންބަރު [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ [illegible] އެއްބަސްވެފައެވެ.[2]

3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަބީބް ބޭންކް [illegible] ނަންބަރު HBL/CAD/005/2012 (31 [illegible] 2012) "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ގެ

---

[1] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible]-1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން.

[2] [illegible] [illegible] 1 ވަނަ [illegible]

ދަށުން، މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ދައްކަންޖެހި، އެ ބޯޓުކަން ހިފާފައިވާ ދަރަނިއަށްކަން އެނގެއެވެ. އަދި މި ދަޢުވާ އެއްބަސްވުން ދެމިއޮތްކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިން ނިންމަވާފައިވެއެވެ.

4. ބުނެވުނު މުޢާމަލާތުގައި މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ނަމުގައިވާ ވ.ދިރުއްފިރު އެވް ހިއްޞާގެ 700 އަކަރޫޖު ބާކީ އިމާރާތަކަށް ވިއްކާލުމުން، ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އަށް މުޙައްމަދު ރަޝާދު ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދެއްކުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަމަށް މުޙައްމަދު ރަޝާދު ބުނެއެވެ.

5. އެގޮތުން، ވ. ދިރުއްފިރުއެވް ހިއްޞާގެ 700 އަކަރޫޖު ބާކީ އިމާރާތަކަށް ވިއްކާލުމުގެ މުޢާމަލާތާ ގުޅިގެން 27 އޭޕްރީލް 2017 ގައި މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އަށް ސިޓީއެއް ފޮނުވާފައިވެއެވެ. އަދި ވީ ވިޔަފާރީގެ އެއްބަސްވުން ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށްފަހު 07 ޖޫން 2017 ގައި ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އަށް ސިޓީއަކުން އަންގާފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުމަކަށް އާދެވިފައިނުވެއެވެ.

6. މުޙައްމަދު ރަޝާދު އާއި ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އާދެމެދު 01 އޮގަސްޓް 2015 ގައިވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެސް، މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ވ.ދިރުއްފިރު އެވް ހިއްޞާ ކޯޓީގެ ރަޖިސްޓްރީ ނުކޮށް މުޙައްމަދު ރަޝާދު ބޭނުންވާއިރު ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ދީފައިވާ ވަޢުދަކާއި އެއްގޮތަށް މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ރ672,707/- (ހަލައްކަ ހަތްދިހަދެހާސް ހަތްސަތޭކަ ހަތް ރުފިޔާ) ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އަށް ދީފައިވާކަމަށް ބުނެ، މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ވ.ދިރުއްފިރު އެވް ހިއްޞާ ކޯޓީގެ ރަޖިސްޓްރީ މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ނަމުން ބަދަލުކުރުމަށް ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އެއްބަސްވެފައިވާކަމަށް، ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ އެއްބަސްވުމަށް ކަމަށާއި، ވ. ދިރުއްފިރު އެވް ހިއްޞާ ކޯޓީގެ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް ޢަބްދުއްރަޝީދު ޢަބްދުﷲ ގެ ވަކީލަށް ހަވާލު ދައްކާ ގޮތަށް ސިވިލް ކޯޓުން މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ދެއްކުމަށް ޙުކުމްކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން

އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ އެ މައްސަލައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމި ގޮތް

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާ ޙުކުމް ނިންމަވާފައިވަނީ؛

> "ދަންވަރު، ޚުލާޞާކުރި ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމާއެކު، ގ. ފިރުޒާ / މާލެ، މުޙައްމަދު ރަޝީދުގެ ދަރިކަލުން ދަރުމަދު. ނަންބަރު ރސ 1397 / މާލެ، އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ ގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލައަކީ މިކޯޓުގައި ބަލައި، ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދައުވާއެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިމައްސަލައިން ޚާރިޖުކުރީމެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

8. މުޙައްމަދު ރަޝީދުގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ދައުވާއަކީ ސިވިލް ކޯޓުން ބަލައި ގެންދެވޭނެ ދައުވާއެއް ނޫންކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ؛

8.1. ވ. ދުރުއްފިރުޒާ އެވް ބިއާ ގޯއްޗާ ހަމަ ޖެހިފައިވާ ދަރަނިކޮށްފައިވާ ގޯއްޗަކާ މައްސަލައާއިގެ ހުށަހަޅާފައިވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގައި، ދުވަހުގެ ދެމެދު ވާހަކަދައްކަން ޢަމަލުކުރުމުގައި، އެ ކަމުގެ ގޮތް ގޮތުން މުޙައްމަދު ރަޝީދުގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ބަލައި ކަނޑައަޅާ އެއްބަސްވުން ދިމާކޮށްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަން އެނގެންޏާކޮށްފައިވާތީ އަދި

8.2. މުޙައްމަދު ރަޝީދުގެ ވަކީލުން ސަރުކާރުގެ ގުޅުމެއްކަން ދިވެހިގޮތުން އެކި ފަހަރުމަތި ވ. ދުރުއްފިރުޒާގެ ރަޖިސްޓަރީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީގޮތުން، އެ ގުޅުމެއް ހަމަ ބޭރުކަމުގައި ދަރަނިކޮށްފައިވާ ގޯއްޗާގުޅޭ، އަދި ނަމުގައިވާ މިލްކުގެ ވަކިން ގޮތުން، ބޭނުންކުރި ހިނގައިވާ ދަރަނިއާގެ ރަޖިސްޓަރީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދާލަތު އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ

ގެ މައްޗަށް ނުތަދުރުވަން އެދި ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނުގެ[3] 36 ވަނަ މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) އާއި، އަދި ބިމާއި އިމާރާތް އަދި ފާރު ތަނުޒީމުކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދުގެ މަގުސަދާއި މަގުފުރާވުން ހިފާފާ ނުލިބޭއެއް ހުސްވުމުކުރުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހުށަހަޅައިފާ ދަޢުވާއަކަށްވާކަމަށް ފެނުނީ އެގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމުގެ ނުކުތާތައް

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ފައިސަލާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ސަބަބުތަކާ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވާކަން ބުނެ އެ ފައިސަލާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި މުސްތައުނިފުގެ ފަރާތުން 04 (ހަތަރެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅުއްވައިފައެވެ.

9.1. **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ފައިސަލާއާއި އިސްތިއުނާފު މިކުރީ މައްސަލާގެ ފައިސަލާގެ މައްސަލާއި އަދި އެހެނިހެން ފަތްވާއަކީ އެއްކަކޮށްގެންކުރެވޭ ނުވާއިރު ފެށި މި ދެ ފައިސަލާ މައްސަލާއި އެހެނިހެން ފަތްވާއަކީ އެކަށޭގެންކުރެވޭ އިސްތިއުނާފު މިކުރީ މައްސަލާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ހައްޤު ގެއްލޭގޮތަށްކަމުގައި ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

9.2. **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ،** ކޯޓުން ހުށަހެޅި މައްސަލަތަކުގައި އާންމު އުސޫލަކީ މައްސަލާގެ މައުޟޫޢަށް ގުޅޭ ކަންކަމަށް ބަލައިގެން މައްސަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކާއި، ވަކިކަމަކަށް ތިޔައްޔަންކޮށް މައްސަލާގައި ގުޅޭ ކަނޑައެޅުން ކުރުމުގެ އިތުރުން، އިސްތިއުނާފު ހިމަނާ މައްސަލާގައި މައްސަލާގެ މައުޟޫޢުގައި ދައުވާކުރާ ވަކިކަމެއްގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމަށް ކުރިމަތިވާ ކުރުމުގެ ނުވަތަ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހަމަ ބޭނުން މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާގައި ކުރެވިފައިވާ

---

[3] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނު)

ބުނުމަކީ ރިޢާޔަތްކުރަން އިސްތިއުނާފުކުރާ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއް ނޫންކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދީފައިވާކަމަށް ބެލުން ހުރަހެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

9.3. **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ،** އިސްތިއުނާފު ޝަރީޢަތަށް ދަޢުވާއަކީ ބިމާބެހޭ ގާނޫނާއި އާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ "ބިމާއި އިމާރާތް އަދި ފްލެޓް ރަހުނުކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދު" ގެ މަޤްޞަދު ސާފުކުރާއިރު، މަޤްޞަދަކީ ވެސް މިއީ ނަފީޒުއް ރަހުނުކުރުމުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއަކަށް ކަނޑައަޅައިދީފައިވާތީ، ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ފުރިހަމައަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރެވިފައިވާކަމަށް ބެލުން ހުރަހެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

9.4. **ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަކީ،** މަސްދަރުގެ އަސްލުގައިވާ ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ އެންމެހާ ހެކިތަކާއި ދަލީލުތައް ސާބިތުކޮށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ޤާނޫނުން ދޭންވާނެކަމާއި އަދި އެއް ދަޢުވާ ހުރަހަކާ ހެކިތައް ނަޒަރުން އިދާރާގެ ސާބިތުކުރުމުގެ ހައްޤު އަދި މަސްލަހަތު ދޭންވާނެކަމަށް ދީފައިވާ ޤާނޫނުގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅައިދީފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިން ސާބިތުވާތީ ކޯޓުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދީ މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށް ބެލުން ހުރަހެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތަކުގެ ޚުލާޞާ، އިސްތިއުނާފު ބަލައި ފެނުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

10. މަތީގައި އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާ ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދޭހަވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއާއި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާގެ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ފެށިގެން އެ ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން މައްސަލަ ބެލެވޭ ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާގެ ދަށުން ހިނގާ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ މައްސަލައިގައި އެ މައްސަލަ ކުރިއަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅައިދީފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކުރިޔަށް ދަޢުވާގެ މައްސަލާގެ ހުކުމް ބާޠިލުކުރާ ގޮތަށް ނިންމައިފިއެވެ.

11. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރުމުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ ބަޔާން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަކާނުލައި ކުއްލިގޮތަކަށް މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތްކުރައްވާފައިވަނީ، މައްސަލައިގެ މައްޗަށް އެއްގޮތްވާގޮތުން މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަރީޤުންނަށް ފުރުޞަތުދެވޭ އަދި މައްސަލައިގެ މައްޗަށް ދެޔޯ އެހެން މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތް ދެމެދު ކަމަށްވާއިރު، އެހެންކަމާ ދެފަރާތުން ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ހަމަހަމަކޮށް ދީފައިނުވުމަކީ، މައްސަލައިގައި ހަމަ ލިޔުމެއް ނުވަތަ މައުލޫމާތު ބޭނުންކުރުން، އަދި ދެފަރާތުން ދެކެވޭ ބަޔާންތަކާމެދު މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތުގައި ފުރުޞަތު ދޭންޖެހޭކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/HC-A/148 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ނިންމަވާފައިވާ ކަމަށެވެ.

12. ތިންވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރުމުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ދަޢުވާލިބޭ އެއްބަސްވެވިފައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ފަރާތުން އެދުން ފައިސާ ދިނުމުން ފަރާތުން ފޮނުވުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ފަރާތުގެ ވަކީލުންނަށް އަންގާފައިވަނީ، "ބަޔާނާއި ދިފާޢުގެ އަދި ޝަހާދަތް ހުށަހެޅުމަށް ގެންދިޔުމަށް" މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު ދެކޭ ނުކުތާއެއް ހުށަހެޅުމުގެ މައްސަލަ ބަލާނެ ކަމަށާއި ދެމުން ދިޔައިރު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ކަނޑައެޅުއްވި އިޖުރާއާތު ނިންމައްވާފައިވާ ކަމަށެވެ.

13. ހަތަރުވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރުމުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ހުކުމްގެ ނަތީޖާގައި 04 (ހަތަރެއް) އަހަރުދުވަހުގެ ޖަލު ހުކުމްކުރައްވާފައިވާއިރު، އެގޮތުން 02 (ދޭއް) އަހަރުދުވަސް ޤާނޫނުގެ އިތުރު ސަބަބުތަކެއްނެތި އަދި 02 (ދޭއް) އަހަރުން މައްސަލަ ބަލައިފި ފަރާތުން އެދިގެން ކުރިޔަށް ގެންދެވުނު ޙާލަތުގައި އަދި އެންމެ ފަހުން ބަލާފައިވާ އަހަރުދުވަހުގެ ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވާކަމަށް. މި މައްސަލައިގެ ހުކުމް ކުރައްވައިފި މައްސަލައާ ގުޅޭ ޤާނޫނު އެއް ދަށުން ހުށަހަޅާ ހެކިތަކެއް އަންނަ ދަށުން ދެނެގަނެވޭ ކަނޑައަޅުއްވައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާއާއި ޚިލާފުކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

14. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދެނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމަކީ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާއި ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ބާޠިލް ހުކުމެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގައި އަލުން ބައްލަވައި ދެއްވުމަށް ތަންފީޒު ކޮށްދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ޖަވާބު:

15. އިސްތިއުނާފީ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފަށް [illegible] ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ފަރާތުން ކޮށްފައިވާ ދައުވާއަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ދައުވާ ފޯމުގައި [illegible] ކަމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކޮށްފައިވާ ދައުވާ [illegible] އެނގެން ނެތްކަމަށެވެ. އަދި [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

16. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް މަޢުލޫމާތާއި ގުޅިގެން ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވުނު ނަމަވެސް، އެ މަޢުލޫމާތުގެ ސައްޙަކަމާމެދު ޑިސްޕިއުޓްކުރުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ކުރެވުނު ކަމެއް ނެތްކަމަށެވެ. މަޢުލޫމާތާއި ގުޅިގެން ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު [illegible] ނުވަތަ [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ކުރާނެ އެއްވެސް އަސަރެއް އޮތްކަމަށް ނުފެނޭކަމަށެވެ.

17. އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ އެއްބަސްވުމާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަން ކުރުމަށް [illegible] ފައިސާ [illegible] އަދާކުރުން [illegible] ނުވަތަ އެފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

18. އިސްތިއުނާފީ ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] އެފަރާތުން [illegible] [illegible] ހެކިންތަކެއް ކަމުގައެވެ. އަދި ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި މައިގަނޑު [illegible] ބަލާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެއްވެސް [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން [illegible]:

19. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް:

20. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި، ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާތަކަށް ބަލާލައިފައިވާނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާ އަދި އެ ދައުވާއާމެދު ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތް:

21. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއަކީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ގޯއްޗެއްގެ ރަޖިސްޓްރީ ބާތިލުކޮށް އެދި ކޮށްފައިވާ ދައުވާއެކެވެ.

22. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން، ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާ ފުރަތަމަ ބަލާއިރު، އެ ރަޖިސްޓްރީއަކީ ހިބަ ޝަރުޢީ ލިޔުމެއް އިން ނަމުގައިވާ [illegible] ގޮތަށް [illegible] ރަޖިސްޓްރީއެއްކަމަށް ދައުވާ ކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[4]

23. މައްސަލައާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުންތަކާއި، ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ރަޖިސްޓްރީއަކީ، ހިބަ ޝަރުޢީ ލިޔުމެއްގައި ދަށުން ކޮށްފައިވާ ރަޖިސްޓްރީއެއްކަން އެނގެން އޮންނަކަމަށް މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރު ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[5]

24. މީގެ އިތުރުން، ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ބަލައިގެން، މައްސަލަ ކުރިއަށް ދަނިކޮށް، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހިބަ ޝަރުޢީ ލިޔުމުގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައެއް 21 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައި އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމަށް[6] މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރު ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހޯދުމަށް އެދުނު

---

[4] . އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި "ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ ފޯމު" ގެ 8 ވަނަ ނުކުތާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު.

[5] . ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ (އިސްތިއުނާފު ކުރާ މައްސަލަ) ގެ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)ގެ ފުރަތަމަ ޕެރެގްރާފު

[6] . ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ (އިސްތިއުނާފު ކުރާ މައްސަލަ) ގެ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)ގެ ދެވަނަ ޕެރެގްރާފު

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން [illegible] [illegible]، އެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމެއްގެ [illegible] [illegible] އޮތެވެ.[7]

25. އެކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، މިއީ އެ ކޯޓުގައި "ބަލައި، ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ ދަޢުވާއެއް ނޫން"[8] ކަމުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ސިވިލް ކޯޓުން ގޮތް ނިންމާފައިވަނީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]. ސަބަބަކީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފަދައިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް ނުފެނެއެވެ.

__މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ ކަމަށް ކަނޑައެޅި ސަބަބު:__

26. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، __މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާފައިވަނީ 02 ސަބަބެއްގެ މައްޗަށް ކަމުގައި ފެންނަން އޮތެވެ. އެއީ؛__

26.1. __އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،__ އަދި

26.2. __ފަރާތުން އެއްބަސްވުމެއްގެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible].__

27. [illegible] ސަބަބަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

---

[7] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާ (އިސްތިއުނާފު ކުރާ މައްސަލަ) ގެ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ގެ [illegible] 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ)ގެ ދެވަނަ ޕެރެގްރާފު

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާ (އިސްތިއުނާފު ކުރާ މައްސަލަ) ގެ ހުކުމް.

28. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނުގެ[9] 37 ވަނަ މާއްދާއާއި ވަގުފާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް[10] ބަލާއިރު، ވަގުފު ކުރުމަކީ، ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ އަދި ޤާނޫނުން ހައްޤުވެރިކަން ލިބިފައިވާ މުއާމަލާތަކަށްވާއިރު، ވަގުފު ކުރުމުގެ މުއާމަލާތުތައް ރެގިއުލޭޓް ކުރުމުގެ ގޮތުން ޤަވާއިދެއް[11] ހެދިފައިވާއިރު، ވަގުފެއްގެ ގޮތުގައި [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible]

[illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 [illegible]

29. [illegible]

---

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނު)

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/93 (ވަގުފާބެހޭ ޤާނޫނު)

[11] [illegible] ޤަވާއިދު

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/93 (ވަގުފާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 7، 8، 12، އަދި 13 ވަނަ މާއްދާ

30. މިއީ [illegible] 13[13]

31. [illegible]

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ގެ [illegible]

32. [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ގެ [illegible]

---

[13] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ގެ [illegible] "[illegible]" ގެ 12 ވަނަ ނުކުތާ

ބޭންކް ލިމިޓެޑާއި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި، ހަބީބް ބޭންކް ލިމިޓެޑުން ޒިންމާވެފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެއްކަމުގައެވެ.

33. އެހެންނަމަވެސް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، އެއީ ވ. [illegible] ހިޔާ ގޯއްޗާއި އިމާރާތުގެ ރަހުނު ބާޠިލުކޮށް، ގޯއްޗާއި އިމާރާތުގެ [illegible] ރަޖިސްޓްރީ ހޯދުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް[14] ކަމުގައި އެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

34. އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއަކީ، ވ. [illegible] ހިޔާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ [illegible] އެދި ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެއް[15] ކަމުގައި އެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ދައުވާ ކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތާ ދެމެދު 01 އޮގަސްޓު 2015 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެސް، ވ. [illegible] ހިޔާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ނެގުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބޭނުންވާތީ، [illegible] ދެމެދުގެ [illegible] [illegible] އެއްގޮތަށް، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަށް، -/672،707ރ (ހަލައްކަ ހަތްދިހަދެހާސް ހަތްސަތޭކަ ހަތް ރުފިޔާ) ދިނުމަށް، ޝަރީޢަތުން ޙުކުމްކުރުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތުން [illegible]، އެ އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible][16]ކަން، އެ ޤަޟިއްޔާއަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮތެވެ.

35. މި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއާއި މިހާރު އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ ވ. [illegible] ހިޔާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ [illegible]. [illegible] މައްސަލައިގައި ދައުވާކޮށްފައިވަނީ، އެ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެކެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ދައުވާކޮށްފައިވަނީ، އެ ޝަރީޢަތުގެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެކެވެ.

---

[14] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ، "މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް" ގައި ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު

[15] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ "މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް" ގައި ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު

[16] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ "މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް" ގައި ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު

36. ވިޔަފާރިގައި، ނަޝާ ޒިޔާދާގެ މަސްދަރުއަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލާގައި ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ތަސްދީޤުކޮށްދީފައި، ތަނަށްއައުމުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ހިފަހައްޓާފައިވާ ތަސްދީޤުކޮށްދީފައިވާކަން، ކޯޓުގެ ބުނެފައިވަނީ އެނގެން އޮންނަ ހާލަތުގައި، އެ ޝަރުޠުގެ އެއްބަސްވުން ދެމިއޮތުމުގެ މައްޗަށް ނުވަތަ، މައްސަލާގައި އެދިފައިވާ ފަދައިން، ދަރަނިން އެއްބަސްވުން ސާބިތުވުން، ވ. ފުނައްދިޔާނީ ގޮތެއް ތަޙްޤީޤު ތަރުތީބުކުރުން އަދާކުރުމުގެ ނިޒާމުކަން ކަނޑައަޅައި ކޯޓުން ބުނެފައި ކޯޓަށްފޮނުވުން، ބޭނުންކުރުމުގެ ދަޢުވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި، ދަޢުވާ ކުރެވުނު ތަޙްޤީޤު ކުރެވުނު ހުރި ހަމަހަމަ އިތުރު މައްސަލައެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް، އެ ދަޢުވާ އެއްބަސްވުމުގެ އަދަދުތަކުން ނިމިފައިވާ ހަމައެކަނި ފަހުން މުއްދަތު ކުރިން ކޯޓުން މައްސަލައިގެ ބަލައި ނިންމާފައިވާ މުއްދަތުގެ އަސްލުކޮށް ގޮތެއް ނިންމާ ހަމަޖެހުމުގެ ދެކެމެވެ.

37. މި މައްސަލާގައި ދަޢުވާކުރުމުގެ ގޮތުގައި އޮތް ތަސްދީޤުކުރާ ދުވަސްތަކުން، ސިވިލް ކޯޓުން ބުނި ދެމައްސަލައިގެ ތަފާތު ދެކޮޅުތަކެއްކަމުގައިވުމާއި، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއި މިހާރު އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ މައްސަލައާ އެކަމަށްޓަކައި ކަނޑައެޅިފައިވާކަން އެނގޭކަން ނެތެވެ.

38. މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ފަދައެއް ނޫން. ވ. ދުރުއްވިޔާނީ ހިތާ ގޮތުގެ ތަސްދީޤު ދެކޮޅުހަދާފައިވާތީ، އޭގެ ދަޢުވާގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށް، ބޭނުންކުރި ހިސާބާ ދަޢުވާކަން އެނގެން ނެތުމުން، އެ ދަޢުވާ އެއްބަސްވުން ދެމިއޮތުމުގެ ކޯޓުގެ ބުނެފައިވާ އެނގެން ނުވާކަން[17] ކަމަށް އެނގެން އޮވެއެވެ.

---

[17] . ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ފުރަތަމަ ދުވަހުގެ ނިންމުމުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއަށް ރިޢާޔަތްކުރުން:

39. ކޯޓުން ހުށަހަޅާ މުޢާމަލާތްތަކުގައި އާންމު އުސޫލަކީ މުޢާމަލާތުގެ މުޢާމަލާއެއް ގޮތުން ކަނޑައެޅުމުގައި މުޢާމަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކާއި، ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މުޢާމަލާގައި ގޮތުން ކަނޑައެޅުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އިސްތިޢުމާލު ކުރެވޭ މުޢާމަލާތް މުޢާމަލާގައި މުޢާމަލާގެ މުޢާމަލާތުގައި ދަޢުވާގައި ވާހަކަތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންކަމާއި، އެދިފައިވާ ކަންކަމުގެ މުޢާމަލާ ރިޢާޔަތްކޮށްގެން [illegible] ދަޢުވާގެ ޙުކުމް [illegible] ގޮތުން [illegible] މުޢާމަލާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޔާންކޮށް (ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއަށް) ރިޢާޔަތްކޮށް އިސްތިޢުމާލު ކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާ (ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ) އަދި [illegible] ގެންގުޅުން މުޢާމަލާތް [illegible] ކަނޑައަޅައި މުޢާމަލާ ނިންމާފައިވާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް [illegible] ގޮތުން [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާއިރު، އަދި ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި [illegible] ކަނޑައަޅައި ދަޢުވާގެ [illegible] ބަލަންޖެހޭނެއެވެ.

40. ކޯޓުން މުޢާމަލާއެއް ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ މުޢާމަލާގައި އެކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް، އެކަމެއް ހިނގާފައިވާ ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަޤީޤަތަކާއި، އެކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެފަރާތުން އެދިފައިވާ ކަމަކަށް ކޯޓުން އެމުޢާމަލާއެއް ބާޠިލުގައި، ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކީގެ ދަޢުވާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެކަންކަމާމެދު ފެންނަގޮތް އެމުޢާމަލާ ނިންމުމުގައި ކޯޓުން ބަލަންޖެހޭނެއެވެ. މިކަން މިފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/92 ޤަޟިއްޔާގައި ވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[16]

41. އަދި މަސްލަހަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި، ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ހެކިތަކާއި ދަލީލުތައް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދޫކުރަންވާނެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު، މުޢާމަލާތްތަކުގައި [illegible] ހުށަހަޅާ ފަރާތުން [illegible] އެފަރާތުން [illegible]

---

[16] 2014/HC-A/92 ([illegible]) ޤަޟިއްޔާގެ 3-4

އެމައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދީފައިވާ ބާރެއް ކަމާއި، މައްސަލައެއްގައި ހުށަހަޅާ ހެކިންގެ ތެރެއިން އެމައްސަލައެއްގައި ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމަކާ ގުޅުމެއްނެތް އަދި އެހެނިހެން ހާޒިރުކުރުމަކުން ނުކުންނާނެ އިތުރު ނަތީޖާއެއް ނެތް ހެކިން ހާޒިރުނުކުރުމާއި އަދި މައްސަލައެއްގައި ހުށަހަޅާ ހެކިން ހާޒިރުކުރުމުގެ ބޭނުމެއް އޮތްކަމަށް ނުފެންނަ ހާލަތެއްގައި އެހެން ހާޒިރުނުކުރުމުގެ އިޙްތިމާލު ފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވާނެއެވެ. މިކަން މިފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/216 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[19] އަދި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކިބަހާއި ތަޙުޤީޤުގެ ތެރެއިން ސަޙީޙަކަން ބަލައިގެން ނެތް ހުރި ފުރިހަމަ، ނުވަތަ ސާބިތުކުރެވެންނެތް ހެކިން ދިނަމަ، އެކަން އަންގައި ނިންމި ސަބަބު، ސަރީޙަކޮށް ދިރާސާގެ ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކުރަންޖެހޭނެ އެވެ. އަދި އެފަދައިން ބަޔާންކުރާ ސަބަބަކީ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއްކަމުގައިވެސް ވާންޖެހޭނެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/25 ޤަޟިއްޔާގެ[20] އިތުރުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/192 ޤަޟިއްޔާއާއި[21] 2017/HC-A/145 ޤަޟިއްޔާގައިވެސް[22] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

42. އަދި ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގެ ހުކުމަށް ވާސިލުވުމަށްޓަކައި ހޯދަންޖެހޭކަމަށް އެމައްސަލައެއް ބަލާ ފަނޑިޔާރަށް ފެންނަ ކޮންމެ ފިކުރެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުމަކީ އެފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވާ ބާރެއްކަމުގައިވީނަމަވެސް، ސަރީޙުން [illegible] މައްޗަށް ކަމެއް ސާބިތުކުރުން އެފަދައިން ހޯދާ [illegible] މައްޗަށް ބިނާކުރާނަމަ، އެ [illegible] މައްސަލާގައި [illegible] ފަރާތްތަކުން [illegible] [illegible] ފުރުސަތު ދޭންޖެހޭނެއެވެ.[23], [24]

---

[19] 2019/HC-A/216 (ޢަބްދުﷲ [illegible] ވ. [illegible]) ޤަޟިއްޔާގެ 19.

[20] 2019/HC-A/25 (ދައުލަތު ވ. [illegible]). ޤަޟިއްޔާގެ 3.10

[21] 2011/HC-A/192 ([illegible]) ޤަޟިއްޔާގެ 3 ގެ (ހ).

[22] 2017/HC-A/145 ގެ [illegible] [illegible] 3.4

[23] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/HC-A/148 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] 3 ގެ (ހ).

[24] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/114 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] 4 ގެ (ށ).

43. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި މިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ އަށް ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ހުށަހެޅުނު ދައުވާ ސާބިތުވާކަމަށް ނުވަތަ ސާބިތުނުވާކަމަށް ކަނޑައެޅި ނިންމުމެއްގެ މައްޗަށް ނޫނެވެ. އެ މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، އެ މައްސަލައަކީ އެ ކޯޓުގައި ބަލައި، ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ ދައުވާއެއް ނޫންކަމުގައި ކަނޑައަޅައި އެގޮތުގެމަތިންނެވެ. ވުމާއެކު، އެ މައްސަލާގައި ހުށަހެޅި [illegible] ސާބިތުވޭތޯ ނުވަތަ ނުވޭތޯ [illegible] ނޫނެވެ. އަދި އެ [illegible] ނުފެނެއެވެ.

44. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލައަކީ އެ ކޯޓުގައި ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ ދައުވާއެއް ނޫންކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ނިންމާފައިވާއިރު، އެގޮތަށް ނިންމުމަށް ބިނާކުރި މައިގަނޑު ސަބަބަކީ، އެ މައްސަލާގައި [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދައުވާ [illegible],[25] އަދި [illegible] ހުށަހެޅި [illegible][26] [illegible].

45. ވުމާއެކު، ސިވިލް ކޯޓުން އެ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި، [illegible] އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] އެ [illegible] އެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު ދައުވާ ކުރިއަށް [illegible]

---

[25] "[illegible]" ގެ 8 ވަނަ [illegible] 10 ވަނަ [illegible] 2.

[26] [illegible] 2 ގެ [illegible] ހުށަހެޅުނު [illegible].

ނެތްކަމަށް ނިންމި ނިންމުން ބިނާކުރި ސަބަބުތައް ބަޔާންކުރުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއަށް ހަވާލާދީފައިވީނަމަވެސް، އެއީ ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިމަނާފައިވާ [illegible] ގަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ.

46. ހަމައެފަދައިން، މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދާން ބޭނުން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި، ޢިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާ ފޯމުގައި، [illegible] ވާހަކަދައްކާފައިވާކަން، މި މައްސަލާގައި [illegible] ވަރު ހުރަހެއްކަމުގައި ދެކެމެވެ.

47. އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލައަކީ އެ ކޯޓުގައި ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި ނިންމާފައިވުމުން، އެފަދައިން ނިންމުމުގެ ކުރިން، ބަންދުކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ ދޭ ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ވަރު ސަބަބެއްކަމުގައި ނުފެނެއެވެ.

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް:

48. ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތައް އެކަން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3007/Cv-C/2017 މައްސަލަ ޢިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ ނިންމުމަށް [illegible] ނުވަތަ ބާޠިލުކުރަންޖެހޭވަރު ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް [illegible] ނުފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަހުމީގެ ރައުޔު

49. މި މައްސަލާގައި، ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު [illegible] ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔާއި [illegible] [illegible] ތިރީގައިވާ ކަންކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

50. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 77 ވަނަ މާއްދާގައި، ކޯޓުން ނިންމާ ނިންމުމަކަށް އަމަލުކުރުން ފަސްކުރުމަށް އެ ކޯޓަކުން ނުވަތަ އެ މައްސަލައެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ކޯޓަކުން [illegible] ހިނދަކު، އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ [illegible] [illegible]، އެ ނިންމުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] އަމަލުކުރުން [illegible] [illegible].

51. ޝަރުޢީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި، ޤާނޫނުން ލިބިދޭ [illegible] ނުވަތަ މަންފާއެއް ހޯދުމަށްޓަކައި އެ [illegible] ނުވަތަ މަންފާއެއް ހޯދުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ޤާނޫނު [illegible] [illegible] ހިމެނެނީއެވެ. އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 ([illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު)ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި، ޝަރުޢީ ކޯޓުގެ [illegible] ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

52. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ދަޢުވާއަކީ މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރާ މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ހިބަ [illegible] މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއަކަށްވާއިރު، އިސްތިއުނާފު [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ދަޢުވާއަކީވެސް މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއަކަށްވުމުން، އެ ދެ ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ދަޢުވާގެ ހުކުމުގެ ނަތީޖާ މުޙައްމަދު ރަޝާދަށް [illegible] ނުވަތަ [illegible] ބެލެވެން ޤާނޫނީ ހަމައެއްނެތެވެ.

53. މުޙައްމަދު ރަޝާދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ދަޢުވާގައި ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ވ. [illegible] [illegible] ގޭގެ ރަޖިސްޓަރީ އެ ދަޢުވާގެ ތެރެއިން މުޙައްމަދު ރަޝާދަށް [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އެ ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން އެ [illegible] އިތުރު

މައްސަލައެއް [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3604/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible].

54. ކޮންމެ [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުކޯޓުން [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible].

55. މި މައްސަލައިގައި ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވިނަމަވެސް، މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ބިނާކޮށް، މި މައްސަލައިގައި ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުމަށް [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible].

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު

56. މި މައްސަލާގައި، ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ހުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްތިއުނާފު ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތީން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3007/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ގ.ފިހާރާ، މުޙައްމަދު ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާ ހުކުމަކީ ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުވާތީ ވާހިނދު ސަބަބުން ނިންމަވާ ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢިމްތިޔާޒު ފަހުމީ   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ޢަބްދުﷲ   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީރު

(ރިޔާސަތު)